

Přílohy

Příloha č. 1: Autorův rozhovor s poslancem Evropského parlamentu Alfrédsem Rubiksem v originálním lotyšském jazyce.

Intervija ar Alfrēdu Rubiku

Jan Meissner (JM): Kā es esmu lasījis, Jūs nākat no Daugavpils, no senas latviešu komunistu ģimenes. Kādā mērā ģimenes vide ietekmēja Jūsu politisko karjeru un ideoloģiju, kuru Jūs pārstāvat? Vai Jūsu ģimene tika represēta neatkarīgās Latvijas valstī, fašisma vai padomju sistēmas laikā?

Alfrēds Rubiks (AR): Ja, esmu dzimis Daugavpilī, bet ģimenē nekad neviens nav bijis komunistiskās partijas biedrs. Esmu pirmais visā ģimenes dinastijā, kas kļuva par partijas biedru. Ģimenē pa vīriešu līniju bija dzelzceļnieki (tēvs un patēvs), viens no vectēviem bija strādnieks Daugavpils lokomotīvu depo, otrs bija lauksaimnieks. Ģimene nekad netika represēta.

JM: Par savām aktivitātēm 1991. gadā, Jūs vēlāk tikāt notiesāts uz 8 gadiem cietumā. Vai Jūs vēl joprojām aizstāvat viedokli, ka Latvijas atdalīšanās no PSRS bija pretlikumīgs akts, kuram nevajadzēja notikt?

Vai PSRS bija, jūsuprāt, dzīvotspējīga? Kā Jūs šodien vērtējat 1991. gada janvāra notikumus?

AR: Jā, es joprojām uzskatu, ka Latvija no PSRS atdalījās pretlikumīgi: Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti 1991.g. tika ievēlēti uz PSRS un Latvijas PSR Konstitūciju pamata. Bet pēc tam pārkāpa Konstitūciju un nobalsoja par 1940.gada buržuāziskās Latvijas atjaunošanu ārpus PSRS. Par to balsoja 138 no 201 LPSR tautas deputāta. 1991.g. 6.septembrī PSRS prezidents M.Gorbačovs tikpat nelikumīgi parakstīja lēmumu par Latvijas izstāšanos no PSRS. Tādu lēmumu vajadzēja pieņemt PSRS Augstākajai Padomei vai PSRS Tautas deputātu kongresam.

PSRS bija dzīvotspējīga. Tā tika sagrauta mērķtiecīgi ar pašas kolaborantu pūlēm, kuru priekšgalā bija valsts prezidents M.Gorbačovs, A.Jakovļevs, E.Ševarnadze, B.Jeļcins. Punktu pielika B.Jeļcina, L.Kravčuka, S.Šuškeviča Belovežas gāršā (Baltkrievija) pieņemtais absolūti nelikumīgais akts par PSRS pastāvēšanas izbeigšanu.

Nezinu par kādiem 1991.g. janvāra notikumiem Jūs interesējaties.

Ja runa iet par apšaudi pie Latvijas Iekšlietu ministrijas, tad esmu pārliecināts ka tā bija provokācija, kuru sarīkoja kāds „trešais spēks”, kas vēlējās destabilizēt situāciju Latvijā. Līdz šai dienai vainīgie vai ierētnieki nav atrasti. PSRS beidza pastāvēt un šos notikumus neviens neizmeklē. Latvija neizmeklē, manuprāt, tādēļ ka nevēlas atklāt savu „brīvības cīņtāju nopelnus” šajos notikumos.

Ja runa iet par notikumiem Viļņā (Lietuvā), tad ar to izpēti neesmu nodarbojies.

JM: Atšķirībā no daudziem padomju Latvijas pārstāvjiem, Jūs palikat augstā politikā, un esat palicis uzticīgs sociālisma ideāliem. Kādas ir Jūsu domas šajā sakarā?

AR: Nekad neesmu bijis nodevējs, pirmkārt, un, otrkārt, es tiešām ticu, ka cilvēki var dzīvot taisnīgākā, godīgākā un pārtikušākā pasaulē, kur valda miers, satiecība un tautu draudzība. Kapitālistiskā iekārta to visu nodrošināt nespēj jau pēc savas būtības. Sabiedriskā iekārta, kas spēj nodrošināt taisnīgāku un labāku dzīvi visiem iedzīvotājiem ir sociālistiskā iekārta. Tā bija un paliek mana politiskā pārliecība.

Par to vienā no savām grāmatām, kas pirmajā metienā iznāca Latvijā ar nosaukumu „Голосовали цветами”, un otrajā metienā iznāca Krievijā ar nosaukumu „Отечество – боль моя”. Abas rakstītas krievu valodā, lai būtu pieejamas plašākam lasītāju lokam. (Nosūtu vienu no tām arī Jums. Lasiet.)

JM: Latvija un tās attīstība pēc PSRS sabrukuma. Vai tas ir piemērs veiksmīgai pārejai no bijušā režīma un centrāli plānotas ekonomikas uz demokrātiju un tirgus ekonomiku?

AR: Vienīgais pozitīvais moments ir tas, ka izdevās šo apvērsumu parveikt bez lielas asins izliešanas un pilsoņu kara. Kopumā šie notikumi Latvijai izmaksāja dārgi šī vārda tiešā nozīmē. Tika iznīcināta visa tautsaimniecība. Lauksaimnieciskās ražošanas apjoms krīta par 50 procentiem, rūpnieciskā ražošana – par 40 procentiem. Pa 20 gadiem tautsaimniecība nav atkopusies un pirmssabrukuma līmeni nav atjaunojusi. Latvija ir zaudējusi iedzīvotājus no 2,63 milj. līdz 2 miljoniem.

Latvijas piemērs ir stāsts par to, kā izlaupīt un noplicināt valsti, izdzīt no valsts tās iedzīvotājus.

JM: Kāda bija Jūsu attieksme pret Latvijas iestāšanos ES?

AR: Es biju un paliku eiroskeptikis.

Latvija iestājās ES nesagatavota un pašu iestāšanos uzskatīja par mērķi nevis līdzekli kādu mērķu sasniegšanai. Tas bija kļūdainas uzstādījums.

JM: Ar likumu Jums aizliegts kandidēt vēlēšanās. Vai Jūs nekad neesat domājis iesniegt sūdzību par Latviju Eiropas cilvēktiesību tiesā, kā to darīja Tatjana Ždanoka 2000. gadā? Ja nē, kāpēc?

AR: Es to nevarēju izdarīt, jo Latvija nebija parakstījusi attiecīgus dokumentus. Tos Latvija parakstīja, kad beidzās termiņš, kura laikā es drīkstēju griezties Eiropas cilvēktiesību tiesā.

JM: Pašreiz Jūs esat Eiropas parlamenta deputāts. Vai kandidējot uz Eiropas parlamentu, Jūs to uzskatījāt par vienīgo iespēju kā iesaistīties Latvijas politiskajā dzīvē vai tomēr tas bija mēģinājums uzzināt, cik vēlētāju tic Jūsu politikai?

AR: Kandidēšana uz Eiropas parlamentu nebija mēģinājums „iestāties Latvijas politiskajā dzīvē”, kā Jūs jautājat, jo tajā dzīvē es esmu bijis vienmēr.

Par vēlētāju ticību man nekad neesmu šaujies. Man gribējās to parādīt tiem, kas cenšas visiem spēkiem mani neievērot. To es pierādīju.

JM: Kāds ir Jūsu viedoklis par Eiropas savienību un ko Jūs redzat kā tās eksistences galveno problēmu?

AR: Eiropas Savienība, tāda kāda tā ir šodien, ilgi neizturēs. To plosa daudzas un dziļas antagoniskas iekšējas un ārējas pretrunas. Galvēna problēma – nespēja savietot valstu nacionālās intereses ar kopienas interesēm par ko nepārtraukti runā Eiropas Savienības augsta ranga vadītāji.

JM: Kāda perspektīva ir Latvijai Eiropas savienībā un kādā veidā Jūs piedalīties Latvijas interešu aizstāvēšanai?

AR: Latvijai Eiropas Savienībā ir uzticīga kalpa nevis saimnieka loma, un tāda tā būs vienmēr, kamēr pastāvēs šī valstu kopa.

Es, pēc likuma, aizstāvu ne vis Latvijas valsts, bet tikai savu vēlētāju intereses. Lietoju visas Eiropas likumos paredzētās formas un metodes. Tomēr Eiropas Savienība nav radīta mazo valstus interešu aizstāvēšanai un mazo ekonomiku uzplaukumam, tā radīta lielkapitāla interesēs. Tas arī notiek.

JM: Vai Jums ir priekšstats par to, kādas nacionalitātes pārstāvji ir Jūsu vēlētāji? Vai Jūsu politika spēj uzrunāt arī jauno paaudzi?

AR: Es savus vēlētājus pēc nacionalitātes neizšķiroju un tādu analīzi neesmu veicis. Mana politika spēj uzrunāt jauniešus. Par to pārliecinātos tiekoties ar studentiem un citas jauniešu auditorijās. Par manām idejām arī turpmāk balsos arvien vairāk jauniešu.

Příloha č. 2: Český překlad výše zmíněného rozhovoru.

Rozhovor s Alfrédsem Rubiksem

Jan Meissner (JM): Jak jsem se dočetl, tak pocházíte Daugavpilsu, ze staré lotyšské bolševické rodiny. Do jaké míry rodinné prostředí ovlivnilo Vaši politickou dráhu a ideologii, kterou zastáváte? Byla Vaše rodina terčem represí ze strany meziválečného státu, fašismu či sovětského systému?

Alfrēds Rubiks (AR): Ano, narodil jsem se v Daugavpilsu, ale v mé rodině nebyl nikdo členem komunistické strany. Byl jsem prvním členem rodiny, který se stal členem komunistické strany. Mužská linie rodiny (otec a otčím) spojila svůj život s železnicí. Jeden z dědů byl pracovníkem v depu lokomotiv v Daugavpilsu, druhý byl zemědělec. Rodina nebyla nikdy vystavena represím.

JM: Za svoje protistátní aktivity v roce 1991 jste byl později odsouzen k osmi letům vězení. Zastáváte názor, že k samostatnosti Lotyšska na SSSR nemělo dojít, a že šlo o protiprávní jednání, až do dnešní doby? Byl podle Vás SSSR životaschopný? Jak se zpětně díváte na události 13. ledna 1991?

AR: Ano, stále se domnívám, že se Lotyšsko od Sovětského svazu oddělilo nezákonně. V roce 1990 byli poslanci zvoleni do Nejvyššího sovětu na základě Ústavy Sovětského svazu a Lotyšské sovětské socialistické republiky. Poté ovšem porušili ústavní zákony tím, že hlasovali pro obnovení buržoazního Lotyšska z roku 1940. Pro to hlasovalo 138 z 201 poslanců. Taktéž nezákonně potom 6. září podepsal prezident SSSR Michail Gorbačov zákon o odtržení Lotyšska. Takovýto zákon mohl ovšem přijmout pouze buď Nejvyšší sovět Sovětského svazu, nebo Sjezd lidových poslanců Sovětského svazu.

Sovětský svaz byl životaschopný. Byl však zničen cílenou snahou skupiny kolaborantů, kterou vedl prezident Michail Gorbačov, Alexander Jakovlev, Eduard Shevardnadze, Boris Jelcin. Tato snaha byla dokončena v Bělorusku, v Bělověžském pralese, kde Boris Jelcin, Leonid Kravčuk a Stanislav Šuškevič podepsali naprosto nezákonný dokument, který znamenal konec Sovětského svazu.

Nevím, o jakých událostech z ledna 1991 mluvíte.

Pokud mluvíte o střelbě u lotyšského ministerstva vnitra, tak jsem přesvědčen, že šlo o provokaci vedenou jakési „třetí síly“, která se snažila destabilizovat situaci v Lotyšsku. Do dnešního dne nebyli viníci dopadeni. Sovětský svaz se rozpadl a nikdo se dále nevěnoval

vyšetřování. Lotyšsko, se podle mého názoru dostatečně nevěnuje vyšetření těchto událostí, jelikož nemá zájem odhalit „úspěchy svého boje za svobodu“ během tohoto incidentu.

Pokud mluvíte o událostech ve Vilniusu, tak studiem těchto událostí jsem se nezabýval.

JM: Na rozdíl od mnoha jiných představitelů sovětského Lotyšska jste zůstal věrný socialistickým ideálům. Jak se na tuto skutečnost díváte?

AR: Zaprvé, nikdy jsem nebyl zrádcem, a zadruhé, já opravdu věřím, že lidé mohou žít v upřímnějším, šťastnějším a prosperujícím světě, kde vládne mír, shoda a přátelství mezi národy. V kapitalistické společnosti těchto cílů není možné dosáhnout, jelikož kapitalismus toto ze své podstaty neumožňuje. Lidskou společností, která je schopná zajistit lidem spravedlivější a lepší život, je ta socialistická. To bylo a nadále zůstává mým politickým přesvědčením.

O tomto tématu hovoří dvě z mých knih. Jedna ve svém prvním vydání vyšla v Lotyšsku pod názvem *Голосовали цветаму* (*Hlasovali květinami*, pozn. autora), zatímco druhá vyšla pod názvem *Отечество – боль моя* (*Moje vlast – moje bolest*, pozn. autora) v Rusku. Obě byly napsány v ruském jazyce, aby si je mohla přečíst širší čtenářská obec. (Jednu z nich pošlu také Vám. Přečtěte si ji.).

JM: Lotyšsko a jeho vývoj po rozpadu SSSR. Je to příklad úspěšného přechodu od bývalého režimu a centrálně plánované ekonomiky k demokracii a tržnímu hospodářství?

AR: Jediným pozitivním momentem je to, že se to podařilo bez většího krveprolití a občanské války. Celkově však tyto události přišly Lotyšsko draho, v tomto případě doslova. Celé hospodářství bylo zničeno. Objem zemědělství klesnul o 50 %, průmyslová výroba pak o 40 %. Za 20 let se hospodářství nevzpamatovalo a jeho úroveň stále nedosahuje úrovně před rozpadem SSSR. Počet obyvatel v Lotyšsku se snížil z 2,63 milionů na současné 2 miliony.

Lotyšský příklad je ukázkou jak okrást a pošlapat stát, a jak vypudit svoje obyvatele.

JM: Jak jste se stavěl ke snahám Lotyšska o vstup do EU a jeho úspěšné kandidatuře?

AR: Byl jsem a zůstávám euroskeptikem. Lotyšsko vstoupilo do Evropské unie nepřipraveno. Samotný vstup se stal cílem, aniž by byly připraveny jakékoliv další kroky. To byla chyba.

JM: Zákonem je Vám znemožněna účast při volbách v Lotyšsku. Neuvažoval jste někdy o podání žaloby na Lotyšsko k Evropskému soudu pro lidská práva, jako to učinila Tatjana Ždanoka v roce 2000? Pokud ne, jaké Vás k tomu vedly důvody?

AR: Já jsem to nemohl udělat, protože Lotyšsko nepodepsalo příslušné dokumenty. Podepsalo je až po termínu, během kterého jsem se mohl obrátit na Evropský soud pro lidská práva.

JM: V současné době jste poslancem v Evropském parlamentu. Bral jste kandidaturu do EP jako jedinou možnost, jak se podílet na politickém životě Lotyšska a možná také jako možnost zjistit, kolik voličů stále věří Vaší politice?

AR: Moje kandidatura do Evropského parlamentu nebyla snahou „zapojit se do politického života Lotyšska“, jak jste se ptal, jelikož součástí politického života v Lotyšsku jsem byl vždy. O důvěře voličů v mou politiku jsem nikdy nepochyboval. To jsem chtěl dokázat všem těm, kteří se nejrůznějšími způsoby snažili tuto skutečnost ignorovat. To se mi povedlo.

JM: Jaký je Váš názor na Evropskou unii a co vidíte jako hlavní problém její existence?

AR: Evropská unie, v současné podobě, dlouho nevydrží. Rozděluje ji příliš mnoho hlubokých vnitřních a vnějších rozporů. Hlavním problémem je neschopnost propojit národní zájmy s těmi společnými, přestože právě o nich neustále mluví nejvyšší představitelé unie.

JM: Jakou perspektivu má Lotyšsko v Evropské unii a jakým způsobem se účastníte realizace lotyšských zájmů?

AR: Lotyšsko má v Evropské unii pozici spolehlivého služebníka, a ne rovnocenným partnerem. Takto to zůstane, dokud bude existovat Evropská unie.

V souladu se zákonem nezastupuji zájmy celého Lotyšska jako takového, ale pouze zájmy svých voličů. K tomu používám všechny zákonné prostředky Evropské unie. Nicméně Evropská unie nebyla vytvořena zájmy malých států a ekonomik, ale naopak byla ustanovena k hájení velkých a silných ekonomik. A to se také děje.

JM: Máte představu, jaká je národnostní skladba vašich voličů? Dokáže Vaše politika oslovit také mladou generaci?

AR: Svoje voliče podle národností nerozlišuji a ani jsem si takovou analýzu nikdy nedělal. Moje politické názory oslovují také mladé lidi. Tuto skutečnost si ověřuji při setkáních se studenty a jinými mladými lidmi. Moje myšlenky podporuje stále více mladých lidí.